

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

27 mars 2014

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**relative aux accords concernant
l'encouragement et la protection réciproques
des investissements conclus entre l'Union
européenne et l'Union économique
belgo-luxembourgeoise, d'une part,
et des États tiers, d'autre part**

AMENDEMENT

N° 1 DE MMES **SNOY ET BOULET**

**Remplacer les considérants et le dispositif par
ce qui suit:**

“La Chambre des représentants,

A. Considérant que le Traité de Lisbonne, entré en vigueur le 1er décembre 2009, a transféré à l'Union européenne la compétence de la conclusion d'accords internationaux sur les investissements, overwegende dat de EU haar nieuwe bevoegdheid op 9 januari 2013 via een verordening¹ gedeeltelijk opnieuw overgedragen heeft aan de Lidstaten;

¹ Verordening (EU) nr. 1219/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen.

Document précédent:

Doc 53 **2513/ (2012/2013):**

001: Proposition de résolution de Mme Snoy et d'Oppuers.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

27 maart 2014

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**betreffende de overeenkomsten tussen de
Europese Unie en de Belgisch-Luxemburgse
Economische Unie (BLEU) eensdeels
en derde Staten anderdeels
inzake de wederzijdse bevordering
en bescherming van investeringen**

AMENDEMENT

Nr. 1 VAN DE DAMES **SNOY EN BOULET**

**De consideransen en het dispositief vervangen
als volgt:**

“De Kamer van volksvertegenwoordigers,

A. overwegende dat het Verdrag van Lissabon, dat in werking is getreden op 1 december 2009, de bevoegdheid tot het sluiten van internationale investeringsovereenkomsten heeft overgedragen aan de Europese Unie; overwegende dat de EU haar nieuwe bevoegdheid op 9 januari 2013 via een verordening¹ gedeeltelijk opnieuw overgedragen heeft aan de Lidstaten;

¹ Verordening (EU) nr. 1219/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen.

Voorgaand document:

Doc 53 **2513/ (2012/2013):**

001: Voorstel van resolutie van mevrouw Snoy et d'Oppuers.

Le modèle ABI belge

B. considérant que la Belgique applique un modèle ABI (Accords bilatéraux d'investissement) datant de 2002 qui, malgré l'inscription de clauses sociales et environnementales, s'inscrit toujours dans un modèle traditionnel datant des années 1960, ne répondant pas à une exigence de durabilité forte;

C. considérant que le règlement de différends entre investisseurs et États d'accueil, qui permet à des investisseurs de traduire des États souverains devant des tribunaux internationaux d'arbitrage, porte atteinte à la capacité des gouvernements à mener des politiques de protection et de promotion sociales et environnementales et coûte cher aux contribuables;

D. considérant que le modèle ABI belge ne garantit pas que les réclamations, procédures ou décisions soient rendues publiques;

E. considérant que le modèle ABI belge précise que l'expropriation indirecte doit être compensée, qu'il n'exclut pas explicitement de la définition des "expropriations" les mesures réglementaires prises "de bonne foi"²;

F. considérant que l'obligation des États d'accueil à accorder un traitement juste et équitable (fair and equitable treatment, FET) pour les investisseurs a pour conséquence que l'État d'accueil est vulnérable³ face à une interprétation excessivement large du FET;

Les clauses sociales et environnementales

G. considérant que le modèle ABI UEBL de 2002 comporte des clauses sociales et environnementales, mais que celles-ci restent néanmoins faibles à plusieurs niveaux;

H. considérant que la présence de clauses sociales dans les accords d'investissement n'a de sens que si

² Par ex. les mesures votées à des fins légitimes de bien-être public, comme la santé publique, la sécurité publique et l'environnement, et non pour nuire de façon déguisée à l'investisseur/l'investissement.

³ Les États d'accueil ont, par exemple, été reconnus coupables d'une violation de cette clause suite au manque de transparence dans la prise de décision administrative. D'autres violations ont été identifiées dans l'approbation de l'investissement par une agence et le refus des permis d'urbanisme nécessaire par une autre.

Het Belgische model van bilaterale investerings-overeenkomst

B. overwegende dat België werkt met een model van bilaterale investeringsovereenkomst dat van 2002 dateert en dat, ondanks het opnemen van sociale en milieugerelateerde clausules, nog steeds aansluit bij een traditioneel model van de jaren 1960 en daardoor niet beantwoordt aan de vereiste van echt diepgaande duurzaamheid;

C. overwegende dat de regeling van geschillen tussen investeerders en gaststaten, op grond waarvan investeerders soevereine Staten voor internationale scheidsgerichten kunnen brengen, het vermogen van de regeringen om een beschermings- en bevorderingsbeleid voor de samenleving en het milieu te voeren, schendt en dat duur is voor de belastingplichtigen;

D. overwegende dat het Belgische model van de bilaterale investeringsovereenkomst niet garandeert dat de klachten, procedures of beslissingen bekend worden gemaakt;

E. overwegende dat het Belgische model van bilaterale investeringsovereenkomst bepaalt dat de onrechtstreekse onteigening moet worden gecompenseerd, dat het de regulerende maatregelen die "te goeder trouw"² worden genomen niet expliciet uit de bepaling van "ontelingen" uitsluit;

F. overwegende dat de verplichting voor gaststaten in het Belgische model van bilaterale investeringsovereenkomst om de investeerders billijk en rechtvaardig te behandelen (fair and equal treatment, FET) het gastland kwetsbaar³ maakt voor een te ruime interpretatie van FET;

Sociale en milieugerelateerde clausules

G. overwegende dat het model van bilaterale investeringsovereenkomst van de BLEU van 2002 sociale en milieugerelateerde clausules bevat, maar dat ze in verscheidene opzichten zwak blijven;

H. overwegende dat de aanwezigheid van sociale clausules in de investeringsovereenkomsten slechts

² Bijvoorbeeld maatregelen met een legitiem doel, van publiek welzijn, zoals volksgezondheid, veiligheid en milieu, niet als een vermomde poging om de investeerder/investering te benadelen.

³ Gaststaten zijn bv in overtreding bevonden wegens een gebrek aan transparantie van hun administratieve besluitvorming. Ook een inconsistent optreden van gaststaten tegen investeerders wordt als een overtreding beschouwd, bijvoorbeeld het aanmoedigen en goedkeuren van een investering door een agentschap en de weigering van de vereiste bouwvergunning door een ander.

des mécanismes effectifs de contrôle sont mis en place par ces mêmes accords;

I. vu l'intérêt majeur pour les États parties aux ABI de conserver leur droit de prendre des mesures législatives et réglementaires légitimes protégeant l'intérêt général, notamment en matières sociale et environnementale, sans pour autant être inquiétés de poursuites et de condamnations par des cours d'arbitrage internationales;

J. considérant les conclusions de l'audition sur "La problématique des accords bilatéraux de promotion et de protection des investissements (APPI)" en commission Relations extérieures et Défense du Sénat du mardi 26 juin 2012 et l'échange de vues sur les accords de promotion et de protection des investissements en commission mixte (commission des relations extérieures de la chambre et la commission des relations extérieures et de la défense du sénat) du 23 mai 2013.

DEMANDE AU GOUVERNEMENT FÉDÉRAL:

I. de revoir le modèle d'accord belgo-luxembourgeois (UEBL) afin de le mettre en conformité avec les objectifs suivants:

1. définir les investissements promus et protégés par les ABI comme ceux respectant les lois locales, écartant ainsi ceux qui ont impliqué le recours à des fraudes, de la corruption ou qui n'auraient pas respecté les lois sociales ou environnementales et limiter le champ de la protection aux investissements ayant pour objectif le développement du pays d'accueil (excluant par là même les placements purement spéculatifs);

2. prévoir que le préambule définisse des objectifs de promotion des investissements pour le développement durable;

3. de renforcer les clauses sociales:

a) en améliorant la définition de la législation du travail (art. 1er, § 6), au minimum pour s'assurer que l'ensemble des normes fondamentales du travail telles que définies par les huit conventions fondamentales de l'OIT (C87, C98, C29, C105, C100, C111, C138 et C182) — sur les thèmes de la liberté d'association, du droit à la négociation collective, sur la non-discrimination, sur l'éradication du travail forcé et sur le travail des enfants — soit repris, et en stipulant que toute convention OIT ratifiée par le pays sera respectée dans le cadre de l'accord;

zin heeft als diezelfde overeenkomsten effectieve controlemechanismen instellen;

I. gelet op het grote belang voor de Staten die partij zijn in een bilaterale investeringsovereenkomst, om hun recht te behouden om wettelijke en regelgevende maatregelen te treffen die het algemeen belang beschermen, onder andere op sociaal en milieugebied, zonder daarom te worden verontrust door vervolging en veroordeling door internationale scheidsrechters;

J. gelet op de conclusies van de hoorzitting over "de problematiek van de bilaterale investerings- en beschermingsakkoorden (BIT's)" in de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en voor de Landsverdediging van de Senaat van dinsdag 26 juni 2012 en de gedachtenwisseling over de overeenkomsten ter bevordering en bescherming van de investeringen in de gemeenschappelijke commissies (kamercommissie voor de buitenlandse betrekkingen en de senaatscommissie voor de buitenlandse betrekkingen en voor de landsverdediging) van 23 mei 2013.

VERZOEKT DE FEDERALE REGERING:

I. het Belgisch-Luxemburgse (BLEU) model van overeenkomst te herzien, om het af te stemmen op de volgende doelstellingen:

1. de door de bilaterale investeringsovereenkomsten bevorderde en beschermde investeringen definiëren als investeringen die de plaatselijke wetten in acht nemen, zodat investeringen die gepaard gaan met fraude of corruptie, of waarbij de sociale of de milieuwetten niet worden nageleefd, worden verworpen, alsook de bescherming beperken tot investeringen die tot doel hebben het gastland te ontwikkelen (louter speculatieve beleggingen worden aldus uitgesloten);

2. erover waken dat de doelstellingen op het vlak van de bevordering van investeringen voor duurzame ontwikkeling in de preambule worden gedefinieerd;

3. de sociale clausules versterken:

a) door de definitie van de arbeidswetgeving (artikel 1.6) te verbeteren, opdat minstens alle fundamentele arbeidsnormen zoals bepaald in de acht fundamentele IAO-verdragen (C87, C98, C29, C105, C100, C111, C138 en C182) — over de thema's van vrijheid van vereniging, recht op collectieve onderhandelingen, niet-discriminatie, het uitbannen van dwangarbeid, kinderarbeid) erin worden opgenomen, en te bepalen dat elk door ons land geratificeerd IAO-verdrag door de overeenkomst in acht moet worden genomen;

b) en s'assurant que la référence "acceptable conditions of work with respect to minimum wages, hours of work, and occupational safety and health" du texte modèle de l'ABI UEBL soit reprise dans tout accord;

c) en exigeant des deux parties l'engagement à respecter les directives de l'OCDE sur les entreprises multinationales et la déclaration tripartite de l'OIT sur les entreprises multinationales et la politique sociale, et à ne pas abaisser les normes sociales et environnementales afin d'attirer les investissements étrangers;

d) en faisant référence aux autres conventions et recommandations pertinentes de l'OIT, incluant celles qui sont identifiées comme "conventions prioritaires";

e) en modifiant la formulation des clauses énoncées à l'article 6 pour les rendre plus affirmatives et contraignantes⁴⁴;

4. de renforcer les clauses environnementales:

a) en modifiant la formulation des clauses pour les rendre plus affirmatives et contraignantes de façon à ce que les parties s'engagent fermement à assurer la protection de l'environnement;

b) en introduisant des clauses renforçant la coopération entre parties en matière de promotion et de protection de l'environnement;

c) en garantissant la protection de territoires et ressources classés comme "patrimoine mondial" par l'UNESCO et en ne contrevenant pas aux objectifs de la Convention de Rio du 5 juin 1992 sur la diversité biologique;

5. d'éviter les atteintes à la souveraineté alimentaire et de garantir l'accès à la terre:

a) en appliquant les Directives volontaires de la FAO pour une gouvernance responsable des régimes fonciers applicables aux terres, aux pêches et aux forêts dans le contexte de la sécurité alimentaire nationale, adoptées en mai 2012;

⁴⁴ Par exemple, la clause pourrait être rédigée comme suit: "shall adopt and maintain in its statutes and regulations, and practices thereunder each of ILO's core labour rights, including the right to non-discrimination in employment" au lieu d'utiliser la formule suivante: "shall strive to ensure that such labour principles..."

b) door zich ervan te vergewissen dat elke overeenkomst de verwijzing bevat naar "acceptable conditions of work with respect to minimum wages, hours of work, and occupational safety and health", zoals bepaald in het model van bilaterale investeringsovereenkomst van de BLEU;

c) door van beide partijen de verbintenis te eisen dat ze de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de tripartiete beginselverklaring betreffende multinationale ondernemingen en sociaal beleid van de IAO zullen eerbiedigen, en dat ze de sociale en milieunormen niet zullen afzwakken om buitenlandse investeringen aan te trekken;

d) door te verwijzen naar de andere relevante verdragen en aanbevelingen van de IAO, waaronder die welke als "prioritaire verdragen" zijn aangemerkt

e) door de in artikel 6 vermelde clausules anders te formuleren om ze duidelijker en dwingender te maken⁴⁸;

4. de milieuclausules versterken:

a) door de clausules anders te formuleren om ze duidelijker en dwingender te maken, zodat de partijen de vaste verbintenis aangaan dat ze voor de bescherming van het milieu zullen zorgen;

b) door clausules op te nemen die de samenwerking tussen de partijen inzake de bevordering en de bescherming van het milieu opvoeren;

c) door de bescherming te waarborgen van territoria en hulpbronnen die de UNESCO als "werelderfgoed" beschermd heeft en door niet in te gaan tegen de doelstellingen van het Verdrag van Rio van 5 juni 1992 inzake de biodiversiteit;

5. de aan slagen op de voedselzekerheid voorkomen en de toegang tot grond garanderen:

a) door de vrijwillige richtlijnen van de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) voor een verantwoord beleid rond het beheer van land, visvangst en bossen in de context van de nationale voedselzekerheid, die in mei 2012 werden aangenomen, toe te passen;

⁴⁸ De clausule zou bijvoorbeeld als volgt kunnen luiden: "shall adopt and maintain in its statutes and regulations, and practices thereunder each of ILO's core labour rights, including the right to non-discrimination in employment", in plaats van de volgende formule te gebruiken: "shall strive to ensure that such labour principles..."

b) en évitant de porter atteinte à l'approvisionnement alimentaire national par l'affectation de terres à des cultures énergétiques ou non alimentaires destinées à l'exportation;

c) en évitant la captation de ressources naturelles de base, telles que l'eau, au détriment des communautés locales;

6. de mettre en place des mécanismes de contrôle:

a) en prévoyant, en tenant compte de l'article 8 ci-dessous, que les articles concernant les règlements des différends entre un investisseur et l'État (art. 12) et entre parties contractantes (art. 13) s'appliquent à l'ensemble de l'accord, y compris les articles concernant l'environnement (art. 5) et le travail (art. 6), afin de permettre d'utiliser ce mécanisme également en cas de non-respect des engagements sociaux et environnementaux;

b) en instituant, dans l'article 6, un contrôle de la législation du travail par les partenaires sociaux;

c) en prévoyant la prise en considération des plaints concernant les droits sociaux, fonciers et environnementaux par des experts véritablement indépendants et qualifiés;

d) en ajoutant, à l'article 13 concernant le règlement des différends, la création d'un comité mixte incluant des représentants des stakeholders, qui peut soulever les cas de violations des droits humains au sens large (première, deuxième et troisième génération) devant le mécanisme interétatique prévu par l'accord;

e) en prévoyant des amendes en cas de non-respect des clauses sociales et environnementales qui soient suffisamment élevées pour avoir un caractère réellement dissuasif;

7. de protéger le droit des États à légiférer et à prendre d'autres dispositions générales d'intérêt public, notamment liées aux droits sociaux, à la sécurité, à la santé publique ou à l'environnement en modifiant en particulier les clauses concernant fair and equitable treatment et la protection contre l'expropriation;

8. d'adapter le règlement de différends entre investisseurs et États:

a) en revoyant profondément les systèmes de différends investisseur-État, door conflicten te regelen voor

b) door te voorkomen dat de nationale voedselbevoorrading in het gedrang komt door het gebruik van gronden voor het verbouwen van energiegewassen of van niet voor voeding bestemde exportgerichte gewassen;

c) door te voorkomen dat men natuurlijke rijkdommen, zoals water, opvangt ten koste van de lokale gemeenschappen;

6. controlemechanismen instellen:

a) door erin te voorzien dat, met inachtneming van §8 hieronder, de artikelen over de regeling van geschillen tussen investeerder en Staat (art. 12) en tussen partijen (art. 13) van toepassing zijn op de gehele overeenkomst, inclusief de artikelen over het milieu (art. 5) en de arbeid (art. 6), zodat dat mechanisme ook kan worden gebruikt wanneer de sociale verbintenissen en de verbintenissen inzake het milieu met voeten worden getreden;

b) door in artikel 6 een controle op de arbeidswetgeving door de sociale gesprekspartners in te stellen.

c) door ervoor te zorgen dat de klachten over sociale rechten, rechten op grond en inzake het milieu onderzocht worden door echt onafhankelijke en geschoolde deskundigen.

d) door aan artikel 13 over de geschillenregeling de oprichting toe te voegen van een gemengd comité met vertegenwoordigers van de stakeholders, dat de gevallen van mensenrechten schendingen in de ruime zin (eerste, tweede en derde generatie) kan voorleggen aan het interstatelijk orgaan waarin de overeenkomst voorziet.

e) bij niet-eerbiediging van de sociale clausules en de milieuclausules, te voorzien in geldboeten die hoog genoeg zijn om echt ontradend te zijn;

7. het recht van de Staten beschermen om wetten en andere algemene bepalingen van openbaar nut, bijvoorbeeld in verband met de sociale rechten, de veiligheid, de volksgezondheid of het milieu, uit te vaardigen, in het bijzonder door de bepalingen te wijzigen omtrent fair and equitable treatment en de bescherming tegen onteigening te wijzigen;

8. het mechanisme voor geschillenregeling tussen investeerder en Staat aanpassen:

a) door de mechanismen voor geschillenregeling tussen investeerder en Staat grondig te herzien, door

een rechtbank naar staatsrecht, voire la création d'une cour internationale sur les investissements;

b) en exigeant, dans les textes des ABI, les garanties suivantes:

— exclure explicitement les mesures d'intérêt general non-discriminatoires de tout mécanisme de règlement des différends;

— garantir la transparence des procédures, la publication immédiate de l'avis d'intention, de tout règlement "à l'amiable", de l'initiation d'un arbitrage, de l'identité des parties, des actes et procès-verbaux des audiences, des mesures et montants financiers en jeu et de toute décision du tribunal; prévoir que toute séance sera publique;

— encourager le règlement à l'amiable (en imposant une période de médiation de six mois avant le dépôt d'une plainte) et requérir l'épuisement préalable des voies de recours juridiques locaux avant de recourir aux tribunaux d'arbitrage internationaux, de supprimer l'art. 12, § 2, du modèle UEBL;

— pour rendre le système non-biaisé, permettre aux États et aux citoyens d'initier une procédure de règlement d'un différend contre un investisseur;

— permettre la participation de la société civile à toute forme d'arbitrage, au moins à titre d'amicus curiae;

— garantir la possibilité d'interjeter appel des décisions rendues;

II. de donner des mandats à la Commission européenne qui réponde à ces préoccupations bij het afsluiten van Europese investeringsverdragen of vrijhandelsverdragen die een luik betreffende de bescherming van investeringen bevatten;

III. d'informer régulièrement les Parlements fédéral et régionaux sur l'état d'avancement des négociations d'accords UEBL et UE et sur leur volonté d'entamer des négociations.

Thérèse SNOY et d'OPPUERS (Ecolo-Groen)
Isabelle BOULET (Ecolo-Groen)

conflicten te regelen voor een rechtbank naar staatsrecht, of zelfs een internationaal hof voor investeringen op te richten;

b) door in de teksten van de bilaterale investeringsovereenkomsten de volgende waarborgen te eisen:

— uitdrukkelijk de niet discriminerende maatregelen van openbaar nut uit elk mechanisme voor geschillenregeling uitsluiten;

— de transparantie van de procedures waarborgen, overgaan tot de onmiddellijke bekendmaking van het bericht van het voornemen om iets te doen, van elke "minnelijke" schikking, van de inleiding van een arbitrage, van de identiteit van de partijen, van de akten en processen-verbaal van de zittingen, van de maatregelen en financiële bedragen die op het spel staan en van elke beslissing van de rechtbank; bepalen dat elke zitting openbaar moet zijn;

— de minnelijke schikking aanmoedigen (door een bemiddelingsperiode van zes maanden op te leggen alvorens men een klacht kan indienen) en de uitputting van de lokale rechtsmiddelen eisen vóór men een beroep kan doen op de internationale scheidsrechters; artikel 12, § 2, uit het BLEU-model schrappen;

— om het stelsel evenwichtig te maken, het mogelijk maken dat Staten en burgers een geschillenregelsprocedure tegen een investeerder inleiden;

— het mogelijk maken dat de spelers uit het maatschappelijk middenveld, minstens als amici curiae, aan elke vorm van arbitrage deelnemen;

— de mogelijkheid waarborgen om beroep aan te tekenen tegen de beslissingen;

II. de Europese Commissie mandaten te geven die aan die verzuchtingen tegemoetkomen bij het afsluiten van Europese investeringsverdragen of vrijhandelsverdragen die een luik betreffende de bescherming van investeringen bevatten;

III. het Federaal Parlement en de gewestparlementen geregeld in te lichten over de voortgang van de onderhandelingen over BLEU- en EU-overeenkomsten alsook het voornemen om onderhandelingen op te starten.